

"Я свідчу! Я говорю!" - це дорівнює: "Я не можу мовчати". Частина 2

Елла Ситник

Друге заняття з циклу бесід з учнями навколо документального фільму "Бабин Яр у пошуках пам'яті" та за матеріалами віртуальної виставки «Бабин Яр: пам'ять на тлі історії». Окрім осмисленого перегляду документального фільму, учні усвідомлять значення поняття "загальнонаціональна пам'ять", а також навчаться концентрувати увагу навколо ключового запитання, наскрізного для усього заняття.

Мета:

обговорити з учнями проблему формування суспільної думки стосовно минулого, сучасного та майбутнього Бабиного Яру.

Очікувані результати:

після цього заняття учні зможуть:

- обмінятися думками щодо значення історичної пам'яті у процесі формування сучасного суспільства;
- обговорити вплив суспільства на формування історичної пам'яті.

Тривалість: 60–90 хвилин.

Формат: заняття, виховна година.

Необхідні матеріали:

мультимедійне обладнання, доступ до інтернету, доступ до віртуальної виставки "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії", ватман, маркери, дошка та крейда.

План заходу

Крок 1. Вступ

Розпочніть із перегляду *фрагмента* документального фільму "Бабин Яр у пошуках пам'яті" (додаток 3). Зверніть увагу, що цей фільм триває 40.51 хв.

Крок 2. Введення ключового запитання

Актуалізуйте проблему, поставивши учням **ключове запитання**: "Якщо Бабин Яр – це велика братська могила людей різних національностей, то чому його досі називають Вавилоном мовчань?".

Проведіть коротке обговорення змісту запитання і переконайтеся, що учні його зрозуміли.

Крок 3. Перегляд уривку фільму

Запропонуйте учням переглянути початок фільму з рубрики Кінохроніка "Бабин Яр. У пошуках пам'яті" (додаток 4) з олівцем у руках, спробувати почути та записати перші відповіді на ключове запитання. Обговоріть результати роботи. Фіксуйте ключові відповіді стисло на дошці й робіть це упродовж усього заняття.

Крок 4. Робота в групах

Повідомте учнів, що пошук відповіді на ключове запитання триває, а для цього корисно звернутися до думки громадськості. Об'єднайте учнів у шість груп і запропонуйте кожній групі картку з цитатою (додаток 1). Дайте можливість групам ознайомитись зі змістом цитат і обмінятися першими враженнями від прочитаного.

Крок 5. Продовження перегляду

Висловіть припущення про те, що інтерв'ю, записані авторами фільму "Бабин Яр. У пошуках пам'яті" (з рубрики Кінохроніка), можуть допомогти учасникам груп краще зрозуміти зміст цитат. Організуйте перегляд фільму "Бабин Яр. У пошуках пам'яті" (додаток 4, повна версія). Якщо є можливість – для кожної групи на окремому носіїві.

Продовжіть обговорення ключового запитання спочатку в групах, а потім у загальному колі. Продовжуйте стисло фіксувати відповіді на дошці.

Крок 6. Загальне обговорення

Покажіть уривок інтерв'ю з фільму "Бабин Яр. У пошуках пам'яті" (з рубрики Кінохроніка) (див. додаток 4). Організуйте загальне обговорення змісту почутої цитати.

Запитання для обговорення:

- Хто ці "ми"?
- Як співвідносяться між собою назва фільму "Бабин Яр. У пошуках пам'яті" і тема нашого заняття?

Крок 7. Дискусія

Організуйте коротку дискусію навколо питання: "Що таке "загальнонаціональна пам'ять"?". Використайте для цього цитати з додатка 2.

Поцікавтеся, можливо у когось після обговорення проблеми національної пам'яті з'явилися ще

додаткові відповіді на ключове запитання уроку. Не забудьте додати відповіді до загального переліку на дошці.

Крок 8. Рефлексія. "Вісь координат"

У загальному колі обговоріть попередні записи на дошці (відповіді на ключове запитання: "Якщо Бабин Яр – це велика братська могила людей різних національностей, то чому його досі називають Вавилоном мовчань?").

Запропонуйте учням висловити своє бачення щодо готовності різних елементів нашого суспільства належним чином ставитися та вирішувати долю Бабиного Яру.

Використайте метод "Вісь координат". Заздалегідь намалюйте дві осі координат навхрест, щоб утворилося чотири сегменти. Кожен із чотирьох сегментів має свою назву: "Готовність Держави", "Готовність суспільства", "Моя особиста готовність", "Готовність мого найближчого оточення". Кожен з учасників заняття свою відповідь позначає точками у кожному з секторів, враховуючи, що максимальна готовність позначається на перетині прямих. Відповідно, чим далі від центру – тим менший ступінь готовності.

ДОБІРКА ЦИТАТ

Посилання на файл:

<dodatok-3-zbirka-citat.pdf>

* Текст файлу знаходиться після додатків.

(Джерело: Джерела вказано в тексті)

ЦИТАТИ ДЛЯ ДИСКУСІЇ

Посилання на файл:

<dodatok-4-zbirka-citat.pdf>

* Текст файлу знаходиться після додатків.

(Джерело: Джерела вказано в тексті)

ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ФІЛЬМ "БАБИН ЯР У ПОШУКАХ ПАМ'ЯТІ"

Використайте фрагмент 4.40-5.53.

Посилання на відео:

<https://www.youtube.com/watch?v=VabebJW6xVI>

(Джерело:)

КІНОХРОНІКА "БАБИН ЯР. У ПОШУКАХ ПАМ'ЯТІ"

Для кроку 3 використайте фрагмент 0.00–2.10;

для кроку 5 – повну версію;

для кроку 6 – фрагмент 9.15–9.50.

Посилання на відео:

<https://www.youtube.com/watch?v=Y9L3YgtjnxQ>

(Джерело: Віртуальна виставка "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії")

ДОБІРКА ЦИТАТ

Картка А

І яке у нас сьогодні, то такий у нас і статус символів. Ми бачимо на загальнополітичному рівні, що Україна не є єдиною. Немає єдності і у конфесійних спільнотах, немає порозуміння і між етнічними спільнотами. Тому дуже важко, щоби Бабин Яр перетворився з окремих символів різних спільнот на єдиний загально національний символ. Це пов'язані питання. *(Надія Степула. Бабин Яр – відлуння в просторі культури і мистецтва. <https://www.radiosvoboda.org/a/952102.html>)*

Картка Б

Коли Україна буде єдиною, тоді і Бабин Яр зможе стати єдиним символом. Це означає порозуміння між їхніми нащадками, це означає повагу до трагедії іншого, тому тоді символи скорботи окремих народів, окремих політичних груп будуть органічно пов'язані між собою. *(Надія Степула. Бабин Яр – відлуння в просторі культури і мистецтва. <https://www.radiosvoboda.org/a/952102.html>)*

Картка В

Кожен воліє бачити лише власні травми, власний біль, часто відмовляючи іншому в праві на страждання. Так було під час Другої світової, так є під час російсько-української війни в Донбасі. І позиція байдужості та відсторонення від страшного досвіду, який маркується як чуже горе, як те, через що не варто перейматися, загрожує взаємною глухотою та не менш страшною війною «своїх правд» у майбутньому. *(Ія Ківа Плач Рахилі. <https://zbruc.eu/node/68821>)*

Картка Г

В той час як співчуття і намагання встати на позицію жертви уможливило порозуміння і усвідомлення того, що відбувається. Відбудеться. Відбувалося. В Бабиному Яру зокрема. ...Бабин Яр є частиною української історії незалежно від того, лежать там українці чи ні, незалежно від того, хочемо ми про це пам'ятати чи ні. Жертви та їхній біль не мають національності, так само як і злочини. *(Ія Ківа. Плач Рахилі. <https://zbruc.eu/node/68821>)*

Картка Д

...але тут у нас перемішано не мови, а мовчання і кості. *(Маріанна Кіяновська. Бабин Яр. Голосами – К.: Дух і Літера, 2017. – 112 с.)*

Картка Д

Google каже, що Бабин Яр працює 24 години на добу. *(Ія Ківа. Плач Рахилі. <https://zbruc.eu/node/68821>)*

ЦИТАТИ ДЛЯ ДИСКУСІЇ

А

14 серпня 2016 року Маріанна Кіяновська написала на своїй сторінці у фейсбуку: «Мене тут питають, чи я єврейка. Я не єврейка. Думаю, що в моїх жилах єврейська кров не тече. Але я людина. Я можу відчувати те, що відчуває інша людина. Я можу уявити, що відчували євреї, коли їх вели на розстріл. Або що вони відчували перед брамою до крематорію. ...Чи ми готові ховати лише «своїх» мерців і оплакувати тільки власних небіжчиків? *(Маріанна Кіяновська, авторка книжки «Бабин Яр. Голосами»)*

Б

Євреї стали жертвами Голокосту через свою єврейськість, інакшість. Тобто єдиною їхньою провиною було те, що вони євреї. Але роль жертви завжди є вакантною. Особливо під час війни. Скажу навіть більше, на війні всі – жертви, бо окрім смерті, поранень, руйнувань та втрат, існують біль та психологічні травми, які десятиліттями передаються з покоління у покоління. *(Ія Ківа. Плач Рахилі. <https://zbruc.eu/node/68821>)*